

ความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ ในการจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็น ของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

Legal Responsibility of Government Officials on the Limitation of Expression of People Rights on Internet

ปองพล แก้วลี*
Pongpol Kaewlee

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทวิเคราะห์หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนบนอินเทอร์เน็ตเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือช่องว่างของกฎหมายให้นำไปสู่แนวทางการปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนบนอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน ตามสภาพของประเทศไทยและหามาตรฐานเสรีภาพในการแสดงออกเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกที่ตรงกับมาตรฐานสากลมากขึ้นต่อไป โดยศึกษาจากเหตุการณ์การจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ตและเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งหลักเกณฑ์ในการแสดงความเห็นและการแสดงออกได้ถูกบัญญัติไว้ ตามที่รับรองในข้อ 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ทั้งนี้จากการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต จะเห็นได้ว่า การที่ผู้ใช้อำนาจในการกำหนดขอบเขตโดยอาศัยการออกกฎหมายและดำเนินการหรือบังคับการต่าง ๆ ไปตามอำนาจที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ออกมา แต่ก็หาได้หมายความว่ารัฐจะสามารถออกกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมหรือใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นอย่างไม่เป็นธรรมตามอำเภอใจหรือขัดต่อสิทธิเสรีภาพ

*นักศึกษาลัทธิสุตตรนิตศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

ของประชาชนอย่างเกินกว่าเหตุได้ ดังนั้นประชาชนควรตื่นตัวและคอยตรวจสอบเมื่อมีการปิดกั้นการเข้าถึงสื่อใด ๆ เกิดขึ้นว่าการกระทำเหล่านั้นรัฐได้อาศัยอำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้หรือไม่

Abstract

This essay is the analysis of legal measure in civil liability on internet censorship. The purpose of this essay is to understand the legal issues in order to find the proper solution to amend the law to efficiently stipulate the civil liability of government officers in Thailand, also, to find the applicable standard in internet free speech boundary that harmonizes with global criterion, by studying the related case occurred concerning censorship and global norms which is specified within the article 19 of ICCPR. As shown by the study on civil liability concerning internet censorship, even if the authorities are capable of enforcing legal measure on people, they certainly are not justifiably allowed to issue unfair order or immoderately violating people rights. So, people have to be on alert and conjointly inspect whenever the internet content is censored by the government.

คำสำคัญ ความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ, การจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็น, เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต

Keywords Legal Responsibility, Censorship, Internet free speech

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นสังคมไอที¹ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับการพัฒนาอย่างมาก ทั้งเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือสื่อสารแบบพกพาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้อินเทอร์เน็ตจึงมีความแตกต่างไปจากสื่อกลางอื่น ๆ อย่างเช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ที่เป็นสื่อข้อมูลทางเดียว ดังนั้น บุคคลจึงสามารถเผยแพร่ข้อมูลและความคิดเห็นเชิงวิพากษ์และในขณะเดียวกันก็แสวงหาข้อมูลที่เป็นกลางได้รูปแบบเช่นนี้ส่งผลให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเข้าถึงความเป็นจริงและได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของสังคมโดยรวมได้ โดยบทความนี้เป็นบทความวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้ศึกษาจากเหตุการณ์การจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

¹IT (Information Technology) คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ, เทคโนโลยีข้อมูล.

ผ่านบนอินเทอร์เน็ตและเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต โดยทำการเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมนี ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 กรณี คือ (1) กฎหมายและมาตรการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต (2) สภาพปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต (3) เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในความรับผิดชอบทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนบนอินเทอร์เน็ต ทำให้ทราบว่า การปิดกั้นเว็บไซต์เป็นเรื่องที่ถูกต่อต้านจากประชาชนอย่างต่อเนื่องเพราะประชาชนเห็นว่าการปิดกั้นเว็บไซต์เป็นการแทรกแซงสื่อและปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์และหลักการปกครองแบบ “นิติรัฐ-ประชาธิปไตย” ดังนั้น ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนควรตื่นตัวและคอยติดตามตรวจสอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต และหากปรากฏว่ารัฐหรือหน่วยงานของรัฐใด ๆ ใช้อำนาจในลักษณะที่ไม่ชอบธรรม ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต้องร่วมมือหรือรวมตัวกันเพื่อร้องเรียนไปยังองค์กรหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ตรวจสอบ หรือระงับยับยั้งการออกกฎหมายหรือกระบวนการดำเนินนโยบายนั้น ๆ รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางศาลเพื่อขอให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือบทบัญญัติเหล่านั้นด้วย

1. กฎหมายและมาตรการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพการแสดง ความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

ความเป็นที่นิยมและการเติบโตของการผลิตและการเข้าถึงเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตในด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เริ่มปรากฏเนื้อหาบางประเภทที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตบางกลุ่มซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วปัญหาลำคัญ คือ เยาวชน เนื้อหาเหล่านี้โดยรวมแล้วมักจะไม่มีความซับซ้อนทางด้านการเมืองหรือทางด้านวิชาการมากนัก เช่น เว็บไซต์ลามกอนาจาร สอนยทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง การขายสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น ไปจนถึงเรื่องที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองและทางวิชาการอย่างสูง เช่น เว็บไซต์ที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้นจึงเริ่มมีความคิดถึงการเข้ามาเพื่อกำกับดูแลควบคุมไปจนถึงขั้นเซ็นเซอร์ปิดกั้นเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ อีกทั้งยังสอดส่องดูแลและจำแนกนักกิจกรรมและผู้วิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นเป็นผลให้องค์กรภาครัฐเริ่มเข้ามาสืบทอดบทบาทในการจัดระเบียบเนื้อหาของอินเทอร์เน็ตดังกล่าว

ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้มาตรการตามกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตจึงต้องมีความอิสระทางการเมือง พาณิชย์ หรืออิทธิพลภายนอกอื่นใด อีกทั้งยังต้องกระทำโดยไม่พลการหรือไม่เลือกปฏิบัติและมีมาตรการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบอย่างเพียงพอ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการยื่นคำร้องเพื่อทบทวนและขอรับการเยียวยากรณีที่มีการนำมาตรการดังกล่าวไปใช้ในทางมิชอบด้วย² อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐมักจะจำกัดแทรกแซงเนื้อหาที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตโดยการใช้กฎหมายที่คลุมเครือและมีการตีความตวัดกฎหมายอย่างกว้างขวางโดยไม่มีการใช้เหตุผลสนับสนุนการกระทำเหล่านั้นอย่างเหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นเหตุให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่กล้าเสี่ยงที่จะแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ข้อมูล การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวจึงเป็นรูปแบบการควบคุมสิทธิที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ

1.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นหลักนั้นประกอบด้วยสามหน่วยงาน คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

1) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจโดยตรงในการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยภายในกระทรวงมีส่วนราชการชื่อว่า “สำนักกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุน และทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เช่น การปิดเว็บไซต์ การขอข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ กระทรวงไอซีทีจะเป็นผู้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน นอกจากนี้ ก็ให้การสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ด้านความรู้ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต รวมถึงช่วยสืบหาตัวผู้กระทำความผิดก่อนมีการดำเนินคดี จากนั้นจึงส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในส่วนของสำนักงานตำรวจชาตินั้นจะประกอบด้วยส่วนงานปราบปรามงานสนับสนุน และกองพิสูจน์หลักฐาน ด้วยลักษณะเฉพาะของคดีที่ต้องการความสามารถเฉพาะทาง ทำให้ช่วง 1-2 ปีแรกของการประกาศใช้กฎหมายคดีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จำนวนหนึ่งจึงอยู่ในความรับผิดชอบของราชการส่วนกลาง คือ กองบังคับการปราบปราม แต่ในช่วงแรกไม่ได้มีแผนกที่ตั้งขึ้นเพื่อดูแลคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

²Frank la Rue, Report of the special rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression (Honduras: United Nations Human Rights Council, 2011), p. 8.

โดยเฉพาะ แต่คดีถูกจัดให้อยู่ในความรับผิดชอบของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กและสตรี (บก.ปดส.) และกองบังคับการปราบปราม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี (บก.ปศท.)³ นอกจากนี้ ยังมีการจัดแฟ้มคดีหมิ่นประมาทกษัตริย์ฯ แยกเป็นคดีสำคัญในความดูแลของกองบังคับการปราบปรามด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นคดีที่ฟ้องด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

3) กรมสอบสวนคดีพิเศษ

สำหรับ “กรมสอบสวนคดีพิเศษ” นั้นมีสำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศที่รับผิดชอบคดีที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะภายในสำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศมีเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนรวม 20 คน โดยดีเอสไอจะรับคดีจากสำนักงานข่าวกรองที่ส่งเรื่องเข้ามา รวมทั้งที่มาจากกรรณการร้องเรียนของประชาชน และมีทั้งคดีที่ดีเอสไอตรวจพบเองด้วย ทางดีเอสไอจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าคดีใดที่จะให้ตำรวจรับผิดชอบ และคดีใดที่เข้าเงื่อนไขให้ดีเอสไอรับผิดชอบ นอกจากนี้ เนื่องจากดีเอสไอมีอำนาจสอบสวนพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงทำให้เจ้าหน้าที่ดีเอสไอมีอำนาจมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.2 มาตรการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยและต่างประเทศ

การกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลแทบทุกรัฐบาลทั่วโลกให้ความสนใจและสร้างกรอบนโยบายเพื่อควบคุมเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับภาคประชาชนที่เห็นความสำคัญโดยเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ดีตามด้วยเหตุที่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีพลวัตสูงและมีคุณลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีหลายประการอันไม่เอื้ออำนวยต่อการควบคุมจึงส่งผลให้รูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาแบบที่เคยใช้ปฏิบัติกันมากับสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ ไม่อาจนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรหรือไม่สามารถนำมาใช้ได้เลยในหลาย ๆ กรณี เพราะการเซ็นเซอร์หรือตรวจสอบและตัดเนื้อหาออกนอกอากาศเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เลยสำหรับเนื้อหาทั่วไปบนอินเทอร์เน็ต เนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถนำเนื้อหาขึ้นบนเครือข่ายของอินเทอร์เน็ตได้เลยโดยไม่ต้องผ่านตัวกลางอย่างกองบรรณาธิการของสำนักพิมพ์ หรือสถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุ ยิ่งลักษณะเฉพาะของอินเทอร์เน็ตเป็นลักษณะข้ามพรมแดน ข้ามชาติ และเนื้อหาที่ไหลเวียนอยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีสัญชาติแน่นอน จึงทำให้ยากแก่การควบคุมยิ่งขึ้น⁴ ในขณะที่ทุกประเทศ

³เดือนกันยายน พ.ศ. 2552 มีการแบ่งส่วนราชการให้กองบังคับการนี้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

⁴พิรงรอง รามสูต วัฒนันท์ และนิธิตา คณานิธิพันธ์, การกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547), หน้า 1.

ทั่วโลกสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดความวิตกกังวลถึงปัญหาในการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตทำให้ทุกประเทศต่างก็ออกกฎหมายหรือกฎระเบียบขึ้นมาควบคุมเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตในระดับที่แตกต่างกันไปตามนโยบายการให้สิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของรัฐบาลประเทศนั้น ๆ ดังนั้น บทความนี้จึงนำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมและรายละเอียดโดยสังเขปของรูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้ปฏิบัติในต่างประเทศรวมไปถึงประเทศไทยด้วย

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

การแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นทางการเมืองนั้น ได้ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี (Free market of ideas / information) ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะทำให้ภาคการเมืองซึ่งทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะและประโยชน์แก่สังคมโดยรวมมีความโปร่งใส และสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามเสรีภาพดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดได้เช่นกัน ทั้งนี้กฎหมายและนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อการเข้าถึงและการแสดงความคิดเห็นผ่านทางอินเทอร์เน็ตจะเน้นเฉพาะไปที่ 2 ประเด็น คือ หนึ่ง การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสื่อลามก และ สอง เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและการก่อการร้าย ซึ่งสหรัฐอเมริกามีรูปแบบวิธีดำเนินการที่หลากหลาย ทั้งการกลั่นกรองการใช้อินเทอร์เน็ต (Filter) การปิดกั้น (Block) และการสอดส่อง (Surveillance)⁵

2) สหพันธรัฐเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีแม้จะได้ชื่อว่าเป็นอีกประเทศหนึ่งในยุโรปที่ให้ความสำคัญและเคารพสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร และให้ความสำคัญกับพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของประชาชนอย่างมาก อีกทั้งยังไม่ค่อยปรากฏการเซ็นเซอร์ข้อมูลข่าวสาร แต่ถึงอย่างไรเยอรมันก็ยังมีประเด็นละเอียดอ่อน ที่รัฐไม่อาจอนุญาตให้พลเมืองแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีเช่นกัน มาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญเยอรมัน (Grundgesetz) คุ้มครอง การพูด การเขียน การวาด และการแสดงออกอื่น ๆ รวมทั้งการเผยแพร่ความคิดเห็นในสื่อทุกรูปแบบ จากการถูกปิดกั้นหรือถูกตรวจสอบแทรกแซงโดยรัฐ ในมาตราเดียวกันนี้ยังบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไว้ด้วย ในฐานะที่เป็นเสรีภาพที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น (Meinungsfreiheit) และเสรีภาพสื่อสารมวลชน (Pressefreiheit) ที่บัญญัติเช่นนี้ก็เนื่องมาจากสิทธิดังกล่าวเป็นโครงสร้างสำคัญของกระบวนการสร้างความคิดเห็นสาธารณะในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นโดยหลักการแล้วรัฐจึงปิดกั้นหรือระงับการเผยแพร่เนื้อหาในข้อมูลข่าวสาร

⁵สาวตรี สุขศรี, ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ และอรพิน ยิ่งยงพัฒนา, รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย (ม.ป.ท.: โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2553), หน้า 16-17.

ทุกประเภทไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการปิดกั้นก่อนเผยแพร่ (Vorzensur) หรือระงับการเผยแพร่ในภายหลัง (Nachzensur) อย่างไรก็ตามวรรค 2 แห่งมาตรานี้บัญญัติว่า เสรีภาพเหล่านี้อาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายแห่งรัฐ⁶

3) ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกเหนือจากประเทศพม่าอินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศไทย ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานเกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากฝ่ายรัฐ ที่มีลักษณะคุกคามสื่อประเภทใด ๆ ก็ตาม ที่แสดงข้อมูลอันเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์และสื่ออิสระอื่น ๆ โดยจะโดนคุกคามจากตำรวจหรือโดนบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีมากมายหลายฉบับ และมักจะถูกตีความให้ขยายออกไปจนกว้างขวาง ผู้ให้บริการสื่อจำนวนไม่น้อยโดนควบคุมตัวและจำคุกเพียงเพราะพูดวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ดังนั้นจึงเป็นส่งผลให้สิทธิในการแสดงความเห็นถูกจำกัดลง ในขณะที่สิทธิเสรีภาพในการเขียนข่าวก็ถูกตรวจสอบด้วย⁷

4) ประเทศสิงคโปร์

ถึงแม้สิงคโปร์จะมีแนวทางและพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ชัดเจนในการพัฒนาสู่การเป็นสังคมสารสนเทศ แต่นโยบายในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตกลับไม่เปิดกว้างเท่าใดนัก ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมเนียมการควบคุมสื่อที่ได้ทำสืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่ในอดีต รัฐบาลสิงคโปร์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะของรัฐบาลเผด็จการที่ควบคุมการแสดงออกทางการเมืองใด ๆ ที่เป็นปรปักษ์กับรัฐบาล นักข่าว นักเขียน และสมาชิกรององค์กรพัฒนาภาคเอกชน (Non Government Organisations: NGOs) มักเป็นกลุ่มที่ได้รับการเพ่งเล็งเป็นพิเศษ เนื้อหาประเภทอื่น ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อที่นอกเหนือไปจากข่าวสารก็ยังได้รับการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด ให้นำเสนอแต่สิ่งที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อค่านิยมอันดีของสังคมสิงคโปร์ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ สารคดี หรือละครก็ตาม นับแต่ปี ค.ศ. 1996 รัฐบาลสิงคโปร์ได้เริ่มผนวกการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตเข้าไว้ใต้การวิเทศน์แห่งสิงคโปร์ (Singapore Broadcasting Authority: SBA) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1994 เพื่อกำกับดูแลกิจการการกระจายเสียงและแพร่ภาพทางวิทยุและโทรทัศน์ บทบาทของ SBA คือกำกับดูแล ISPs และ ICPs โดยอาศัยอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสองฉบับ คือ Internet Class License Scheme และ Internet Code of Practice⁸

⁶สาวตรี สุขศรี, ศิริพล กุศลศิลป์ และอรพิน ยิ่งยงพัฒนา, รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย.

⁷ฟิ่งอ้าง, หน้า 21-22.

⁸พิรธรรม รามสุต วัฒนันท์ และนิธิตา คณานิธิพันธ์, การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, หน้า 25-28.

5) ประเทศไทย

ประเทศไทยกับกฎหมายควบคุมสื่อ และสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสารมวลชน อยู่ด้วยกันหลายฉบับโดยกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐใช้มาตรการในการปิดกั้นการเข้าถึงสื่อแม้ในช่วงที่ประเทศไทยไม่ได้ตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินใด ๆ ปรากฏเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 คือ พ.ร.บ. พ.ศ. 2484 (มาตรา 9) จากนั้นในปี พ.ศ. 2530 พ.ร.บ. ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการดำเนินการรูปแบบการประกอบการ รวมทั้งเนื้อหาที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนก็มีบทมาตราที่ให้อำนาจรัฐสั่งห้ามมิให้มีการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่บริการใดบริการหนึ่งได้ (มาตรา 30) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันด้วยผลของ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ทำให้พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวรวมทั้ง พ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 (ซึ่งเคยมี มาตรา 4 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐห้ามฉายหรือแสดงภาพยนตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย) ถูกยกเลิกไป อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายฉบับใหม่นี้ยังปรากฏบทมาตราที่ให้ดุลพินิจอย่างเต็มที่แก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่จะตัดสินใจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ฉาย หรือแสดงในราชอาณาจักรได้⁹

สำหรับกฎหมายฉบับล่าสุดที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน และเพื่อใช้ควบคุมสื่อรูปแบบใหม่ อย่างอินเทอร์เน็ต และทั้งมีบทให้อำนาจรัฐในการปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาด้วย ก็คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม หากนายกรัฐมนตรีตัดสินใจประกาศให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือภาวะการพิเศษอื่น ๆ ซึ่งจะยังผลให้ฝ่ายรัฐสามารถใช้กฎหมายพิเศษเพื่อบังคับกับสถานการณ์ และจำกัดสิทธิเสรีภาพในหลาย ๆ เรื่องของประชาชนได้ บทบัญญัติให้อำนาจรัฐระงับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารก็จะประกอบไปด้วยกฎหมายลายลักษณ์อักษรอีกอย่างน้อย 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งสามารถใช้ได้กับสื่อทุกประเภท

2. สภาพปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงออก ซึ่งความเห็นของประชาชนไทยกันอย่างจริงจังนั้นจะปรากฏได้ชัดเจนในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง อย่างไรก็ตาม การเฝ้าระวังหรือการสอดส่องเนื้อหาที่เผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะโดยภาครัฐก็ดีหรือภาคเอกชนก็ดีหากกระทำเพื่อเพียงเฝ้าระวังเพื่อ

⁹สาวิตรี สุขศรี และคณะ, รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมาย และแผนนโยบายแห่งรัฐไทย, หน้า 23.

ป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในโลกออนไลน์นั้นย่อมเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และการดำเนินการเช่นนี้น่าจะมีอาจถือได้ว่ารัฐล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด แต่หากสิ่งที่ภาครัฐไม่ได้กระทำเพื่อการเฝ้าระวังหรือการสอดส่องเนื้อหาที่เผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะแต่กลับนำไปสู่การคุกคาม แทรกแซง ลบทิ้ง ปิดกั้นช่องทางเข้าถึงหรือควบคุมการ แสดงออกไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ โดยไม่มีกระบวนการพิสูจน์ความผิดหรือการพิจารณาคดี กรณีดังกล่าว นี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องถูกตรวจสอบโดยภาคประชาชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของภาครัฐที่ได้กระทำการเช่นว่านั้นด้วย¹⁰

2.1 ความเป็นมาและปัญหาในภาพรวมของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ปัจจุบันกฎหมายไทยฉบับหลักที่มีผลโดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยกฎหมายฉบับนี้มีเป้าหมายในการกำหนดความผิดและโทษสำหรับการกระทำที่เกี่ยวข้องกับระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ ทั้งในแง่ของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด และในแง่ของการลงมือกระทำความผิดต่อตัวระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เอง¹¹ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักการและเหตุผลแรกเริ่มของการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ซึ่งขณะนั้นใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์” ถูกประกาศในโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศใจความว่า “โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบข้อมูล และระบบเครือข่าย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายฉบับใดกำหนดว่าเป็นความผิด ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของสังคม”¹² แต่เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายหลายครั้ง จนผ่านออกมาเป็นกฎหมายโดยการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นภายหลังรัฐประหารปี พ.ศ. 2549¹³ พบว่า

¹⁰สาวตรี สุขศรี, ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, อรพิน ยั่งยืนพัฒนา และกัปตัน จิรธีรพานิช, อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: งานวิจัยหัวข้อ ผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และนโยบายของรัฐกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น, (กรุงเทพมหานคร: โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ilaw) ในมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2555), หน้า 169-170.

¹¹ฟ้าง่าง, หน้า 168-169.

¹²สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, ร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ภายใต้โครงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม, 2544), หน้า 9.

¹³สนช. ลงมติรับหลักการร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. . . . วาระแรก, (19 พฤศจิกายน 2549), [Online], Available URL: http://www.prachatai.com/journal/2006/11/10527_2555 (7 มกราคม).

นอกจากประเด็นเรื่อง “หลักประกันสิทธิเสรีภาพ” จะสูญหายไปจาก “หลักการและเหตุผล” ของกฎหมายฉบับนี้แล้ว ยังปรากฏฐานความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตในมาตรา 14 ซึ่งใช้ถ้อยคำคลุมเครือ มีมาตรา 15 กำหนดความผิดและโทษสำหรับผู้ให้บริการไว้ให้เท่ากับตัวการผู้กระทำความผิด อีกทั้งมีบทจำแนกประเภทผู้ให้บริการในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความเข้าใจในวงการเทคโนโลยีสารสนเทศ (มาตรา 3) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 20¹⁴ให้อำนาจรัฐในการระงับการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ในระบบคอมพิวเตอร์ในฐานะมาตรการเร่งด่วน ซึ่งมีเงื่อนไขครอบคลุมเนื้อหากว้างขวาง จนส่งผลให้เกิดปัญหาในแง่ของการใช้การตีความในเวลาต่อมา จึงเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์มาโดยตลอดว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ฝ่ายรัฐใช้เป็นเครื่องมือควบคุม และปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

2.2 ปัญหาของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำเกินกว่าขอบอำนาจในการจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ความคุ้มครองประชาชนและวางกรอบในการบัญญัติกฎหมายไว้แล้วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาสถานการณ์ปัญหาของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำเกินกว่าขอบอำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนบนอินเทอร์เน็ตกลับปรากฏว่า รัฐไทยโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบกลับตรากฎหมายและใช้มาตรการในเชิงควบคุม จำกัดสิทธิ กระทั่งแทรกแซงเสรีภาพการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในประเทศไทยอย่างมาก เช่น การประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งมุ่งเน้นควบคุมการเสนอข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองของสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุชุมชน และเว็บไซต์ หรือการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ใช้ถ้อยคำคลุมเครือไม่ชัดเจน ทั้งยังให้อำนาจรัฐระงับการเผยแพร่ข้อมูลหรือปิดกั้นเว็บไซต์ได้ โดยปรากฏข้อเท็จจริงด้วยว่า ในการใช้อำนาจดังกล่าวหลายกรณีรัฐไม่ได้ให้เหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอต่อเจ้าของเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้น หรือการเซ็นเซอร์เว็บไซต์ในหลาย ๆ ครั้งก็

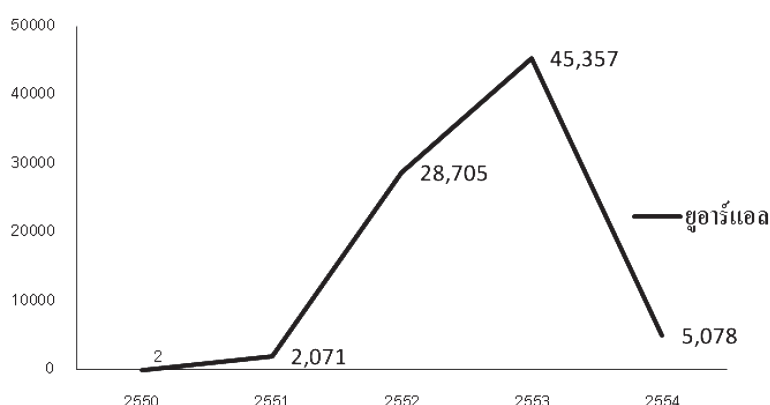
¹⁴พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 “ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาคสองลักษณะ 1 หรือลักษณะ 1/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้อง พร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้”

มิได้เป็นไปตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ การขอคำสั่งศาลตามมาตรา 20¹⁵ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แต่รัฐกลับใช้มาตรการ “ขอความร่วมมือ” หรือใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการขอให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตระงับการเผยแพร่เนื้อหา หรือปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์บางแห่งที่รัฐเห็นว่า “ไม่เหมาะสม” แต่อาจไม่เข้าข่ายผิดกฎหมาย

1) การระงับการเผยแพร่หรือการปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์

มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเดียวที่รัฐใช้จำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน กล่าวคือบางช่วงบางวेलานั้นการปิดกั้นเว็บไซต์สูงมากถึงหลักหมื่นยูอาร์แอล ในขณะที่บางช่วงซึ่งระยะเวลาห่างกันไม่นาน จำนวนยูอาร์แอลที่ถูกระงับการเผยแพร่ก็น้อยอยู่ในหลักสิบหรือกระทั่งไม่มีคำสั่งศาลเลย โดยช่วงเวลาที่สถิติการปิดกั้นเว็บไซต์อย่างเป็นทางการตามคำสั่งศาลมีจำนวนเพียงเล็กน้อยนั้น ในความเป็นจริงจำนวนเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นมีได้น้อยลงแต่ประการใด ยูอาร์แอลจำนวนมากยังคงถูกปิดกั้น เพียงแต่มิได้เป็นไปตามคำสั่งศาลหากแต่เป็นผลมาจากการใช้อำนาจอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

ภาพที่ 1 สถิติการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ จำแนกตามปี¹⁶

¹⁵ ข้อสังเกต

(1) การปิดบล็อกเว็บไซต์ตามมาตรา 20 นั้น ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการปิดบล็อกเว็บไซต์ โดยในชั้นกรรมาธิการมีข้อตกลงร่วมกันว่า การปรับใช้มาตรา 20 นั้นจะไม่ใช้กับกรณีเว็บไซต์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทางการเมือง ซึ่งเป็นสิทธิโดยชอบของประชาชนที่พึงกระทำได้ อันไม่ขัดต่อกฎหมายแต่อย่างใด

(2) หากมีการปิดบล็อกเว็บไซต์ที่ได้เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ คำสั่งปิดบล็อกเว็บไซต์ดังกล่าวถือว่ามิชอบ ผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องขอให้ศาลเพิกและเรียกร้องค่าเสียหายได้

¹⁶ สาวตรี สุขศรี และคณะ, อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: งานวิจัยห้วงข้อ ผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และนโยบายของรัฐกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น, หน้า 63.

ซึ่งปรากฏว่าเว็บไซต์ที่มีคำสั่งจาก คอณ. ให้ปิดกั้นมีจำนวนเป็นตัวเลขในหลัก “หลายหมื่น” โดยมีรูปแบบการปิดกั้นแตกต่างไปจากการปิดกั้นโดยกระทรวงไอซีที เพราะในขณะที่มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสารปิดกั้นเว็บไซต์ได้เพียงเฉพาะส่วนที่ขัดกฎหมายและตามคำสั่งศาลเท่านั้น แต่ คอณ. สามารถสั่งปิดกั้นมากน้อยอย่างไรก็ได้โดยไม่ต้องของคำสั่งศาล ทั้งนี้โดยอาศัยมาตรา 9(3) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548¹⁷

2.3 มาตรการอื่น ๆ ทางกฎหมายในต่างประเทศที่นำมาใช้ในการกระทำการหรือดเว้นการกระทำการเกินกว่าขอบอำนาจในกรณีการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ก่อนมีเหตุการณ์ก่อการร้าย 11 กันยายน พ.ศ. 2544 สังกมออเมริกันต่อต้านการตรวจสอบและปิดกั้นข้อมูลออนไลน์ในทุกรูปแบบโดยมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลสูงสุด (U.S. Supreme Court) เพื่อให้พิพากษาว่ากฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีบทบัญญัติละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล และการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างกฎหมายที่ถูกร้องให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เช่น ซีดีเอ ซึ่งเป็นกฎหมายในระดับรัฐบาลกลาง และยังเป็นพื้นฐานให้มลรัฐอื่น ๆ นำไปบัญญัติเป็นกฎหมายระดับมลรัฐอีกหลายรัฐ ได้แก่ แคลิฟอร์เนีย อิลลินอยส์ แคนซัส เคนทักกี มิสซูรี นิวยอร์ก โอไฮโอ โรดไอแลนด์ เทนเนสซี และ เวอร์จิเนีย โดยองค์กรเอกชนเพื่อปกป้องสิทธิพลเมืองอเมริกัน (American Civil Liberties Union: ACLU) ยื่นคำร้องต่อศาลสูงสุดอเมริกันให้พิพากษาว่ากฎหมายฉบับนี้ขัดต่อ The First Amendment ซึ่งในท้ายที่สุด ศาลสูงสุดสหรัฐพิพากษาว่า ซีดีเอในบางมาตราขัดต่อรัฐธรรมนูญจริง เนื่องจากมีถ้อยคำที่มีความหมายกว้างขวาง คลุมเครือ ไม่ชัดเจน¹⁸

2) สหพันธรัฐเยอรมนี

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนในประเทศเยอรมนีโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการออกกฎหมายและนโยบายรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์นั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หลากหลายรูปแบบ จากหลากหลายองค์กร ตั้งแต่การชุมนุมประท้วงคัดค้าน การทำคำโต้แย้งและเปิดให้ประชาชนทั่วไปร่วมลงชื่อออนไลน์ ทำ

¹⁷มาตรา 9 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, “ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็ว หรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้ . .

(3) ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร...”

¹⁸*Reno v. ACLU*, 521 U.S. 844 (1997)

ความร่วมมือกับนักวิชาการ ผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อผลิตข้อเขียนหรือบทความเผยแพร่ให้ความรู้
กับประชาชนผู้อาจได้รับผลกระทบ ที่สำคัญคือ การนำเรื่องขึ้นสู่ศาลไม่ว่าจะเป็นศาลปกครองหรือ
ศาลรัฐธรรมนูญ และกรณีพิพาทยกเลิกคำสั่งศาลหรือกฎหมาย ด้วยเหตุว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

3) ประเทศมาเลเซีย

ปฏิกริยาและความเคลื่อนไหวฝ่ายประชาชนหรือสังคมที่มีต่อกฎหมายหรือนโยบายที่กระทบเสรีภาพในสื่อออนไลน์ของประเทศมาเลเซีย นั้น ได้มีการจัดตั้งองค์กรโดยมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชนและให้รัฐบาลยกเลิกกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายความมั่นคงภายใน (Internal Security Act: ISA) และเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิก ISA มีการเผยแพร่ความรู้และข้อมูลเรื่องสิทธิเสรีภาพอีกทั้งพยายามสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในองค์กรเพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคมมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีการเรียกร้องให้ปฏิรูปองค์กรตำรวจรวมทั้งเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการเลือกตั้งอย่างเสรี โปร่งใสและยุติธรรม

4) ปฏิกริยาและความเคลื่อนไหวฝ่ายประชาชนหรือสังคมที่มีต่อกฎหมายหรือนโยบายที่กระทบเสรีภาพในสื่อออนไลน์ของประเทศสิงคโปร์นั้น ได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อยื่นข้อเสนอสื่อทางรัฐบาลโดยเรียกร้องให้ปรับปรุงยกเครื่องระบบกำกับควบคุมครั้งใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกเลิกระเบียบกฎหมายที่หลายซึ่งควบคุมการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองถึงแม้ไม่เป็นที่คาดหมายว่ารัฐบาลจะยอมรับข้อเสนอแนะหลักข้อใด ๆ แต่ก็แสดงให้เห็นอีกครั้งหนึ่งว่าชาวเน็ตในสิงคโปร์กำลังเคลื่อนไหวกันอย่างไร เพื่อนิยามเงื่อนไขต่าง ๆ ในการอภิปรายทางการเมืองของรัฐแห่งนี้นั้นเสียใหม่ไม่ว่ารัฐบาลยินดีต้อนรับสิ่งเหล่านี้หรือไม่ก็ตาม

3. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ปัจจุบันในสังคมประชาธิปไตยนอกจากสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินแล้วควรให้ความสำคัญกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดเสรีภาพด้านอื่น ๆ ตามมาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หากประชาชนในประเทศไม่สามารถเลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลาย ไม่อาจมั่นใจความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่สามารถแสดงความคิดเห็นใด ๆ ได้อย่างเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง องค์กรต่าง ๆ รวมไปถึงกลุ่มผู้ใช้อำนาจปกครอง ก็ย่อมสุ่มเสี่ยงที่สิทธิเสรีภาพในด้านอื่นจะถูกรัฐหรือผู้ใช้อำนาจปกครองล่วงละเมิดได้โดยง่าย

ดังนั้น ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนควรตื่นตัวและคอยติดตามตรวจสอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ

การแสดงความเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต และหากปรากฏว่ารัฐหรือหน่วยงานของรัฐใด ๆ ใช้อำนาจในลักษณะที่ไม่ชอบธรรม ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต้องร่วมมือหรือรวมตัวกันเพื่อร้องเรียนไปยังองค์กรหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ตรวจสอบ หรือระงับยับยั้งการออกกฎหมายหรือกระบวนการดำเนินนโยบายนั้น ๆ รวมไปถึงการใช้กระบวนการทางศาลเพื่อขอให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือบทบัญญัติเหล่านั้นด้วยและต้องแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีความชัดเจนในระดับเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อไม่ให้ขัดหรือแย้งกับ “หลักประกันในทางกฎหมายอาญา” ที่ว่า “กฎหมายต้องบัญญัติให้ชัดเจนไม่คลุมเครือ (*lege certa*)” ผู้ที่บัญญัติกฎหมายจะต้องพยายามอย่างถึงที่สุดที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำกำกวม มีความหมายกว้างหรือปล่อยให้เจ้าพนักงานใช้ดุลยพินิจมากเกินไป อย่างเช่นคำว่า “ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” “ขัดต่อความมั่นคงแห่งรัฐ” หรือ “ทำให้ประชาชนตื่นตระหนก” รวมถึงรัฐจะต้องส่งเสริม ปกป้อง สิทธิพลเมือง และเสรีภาพของสื่อออนไลน์ โดยต้องปรับปรุงกติกาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ในมาตรา 19 (Article 19) ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินการ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากราชการ และสื่อสาธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง เป็นธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งให้กลไกภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1) ในปัจจุบันแม้ประเทศไทยจะมี มาตรา 20¹⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดหลักเกณฑ์การปิดกั้นเว็บไซต์ที่ต้องขอคำสั่งศาลแล้วก็ตาม แต่นั่นก็เป็นเพียงหลักการที่ใช้เฉพาะในสถานการณ์ปกติเท่านั้น สำหรับประเทศไทยแล้วที่ผ่านมายังปรากฏวิธีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนอีกหลายวิธี เช่น รัฐสามารถอ้างสถานการณ์พิเศษบางอย่างที่ทำให้รัฐต้องใช้มาตรการเร่งด่วนเพื่อควบคุมการแสดงออกของประชาชนและสื่อ (ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และใช้กฎหมายพิเศษ) หรือขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์อย่างลับ ๆ โดยไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งไม่มีกฎหมายฉบับใดให้อำนาจ เป็นต้น²⁰ ดังนั้น ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความเห็นควรตื่นตัวและคอยติดตามตรวจสอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต

ดังนั้น ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความเห็นควรตื่นตัวและคอยติดตามตรวจสอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต

2) ความรับผิดทางกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดสิทธิการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ต

การจำกัดสิทธิในการแสดงความเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ตโดยพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐหากปรากฏว่ามีได้เป็นไปตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นการขอคำสั่งศาลตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หรือเป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เช่น การตรากฎหมายและใช้มาตรการในเชิงควบคุมจำกัดสิทธิกระทั่งแทรกแซงเสรีภาพการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนการกระทำดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 157

¹⁹พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 “ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาคสองลักษณะ 1 หรือลักษณะ 1/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนพนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้คำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเองหรือสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้”

แห่งประมวลกฎหมายอาญาผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวได้อีกทั้งยังสามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากคำสั่งที่ไม่ถูกต้องได้อีกด้วย

หรือหากการปิดกั้นเว็บไซต์ปรากฏว่าพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐกระทำเกินกว่าขอบอำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านบนอินเทอร์เน็ตโดยประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งมุ่งเน้นควบคุมการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองของสื่อประเภทต่างๆผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวนี้ย่อมฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้”

3) ข้อเสนอแนะ

3.1) สมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 20 หรือบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการระงับการเผยแพร่เนื้อหาหรือปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงเว็บไซต์ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าต้องการใช้บังคับกับเนื้อหาประเภทใดโดยต้องไม่ใช่ถ้อยคำที่คลุมเครือหรืออาจตีความได้หลายอย่าง อาทิเช่น คำว่า “ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน” หรือ “ขัดต่อความมั่นคงแห่งรัฐ” ซึ่งในปัจจุบันถ้อยคำดังกล่าวได้ถูกยกขึ้นมาเพื่อเป็นมาตรการการระงับการเผยแพร่เนื้อหาและการปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลหรือเว็บไซต์

3.2) รัฐควรกำหนดวิธีการ กระบวนการ และเงื่อนไขการใช้อำนาจปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ไว้ในกฎหมาย หรือระเบียบใด ๆ ให้เกิดความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น ทั้งนี้เพื่อกำกับให้พนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งองค์กรผู้พิจารณาออกคำสั่ง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ เช่น เจ้าหน้าที่ต้องแสดงเนื้อหาที่เข้าข่ายเป็นความผิดและต้องการปิดกั้นนั้น พร้อมเหตุผลอันสมควรอย่างยิ่งต่อศาลเพื่อขอคำสั่งปิดกั้น องค์กรตุลาการหรือศาลผู้พิจารณาเองก็ต้องแสดงเหตุผลประกอบคำสั่งนั้นโดยชัดแจ้งและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีคำสั่งอนุญาตให้ปิดกั้นเว็บไซต์ต้องกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการแจ้งคำสั่งและเหตุผลของการปิดกั้นดังกล่าวต่อผู้ให้บริการ หรือต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบโดยตรง

3.3) ควรสนับสนุนและพยายามสร้างกระบวนการหรือกลไกในการตรวจสอบควบคุมกันเองในระหว่างผู้ใช้และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยกำหนดให้ภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้คอยกำกับดูแลให้การควบคุมตรวจสอบกันเองเหล่านั้นอยู่ในกรอบแห่งกฎหมาย อาทิเช่น ไม่ให้ประชาชนละเมิดสิทธิระหว่างกันเอง หมิ่นประมาทกันเอง หรือชักชวนให้ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายตอบโต้บุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากตน เป็นต้น และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ

บรรณานุกรม

- พิรงรอง รามสูต รัตนันท์ และนิธิตา คณานิธินันท์. การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- สนช. ลงมติรับหลักการร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. . . .
วาระแรก. (2549, 19 พฤศจิกายน). [Online], Available URL: <http://www.prachatai.com/journal/2006/11/10527> 2555 (7 มกราคม).
- สาวตรี สุขศรี, ศิริพล กุศลศิลป์, อรพิน ยิ่งยงพัฒนา และกัปตัน จีงอีรพานิช. อาชญากรรมคอมพิวเตอร์?: งานวิจัยห้วงข้อ ผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และนโยบายของรัฐกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น. กรุงเทพฯ: โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ilaw) ในมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, 2555.
- สาวตรี สุขศรี, ศิริพล กุศลศิลป์ และอรพิน ยิ่งยงพัฒนา. รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย. ม.ป.ท.: โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. ร่างกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ภายใต้โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม, 2544.
- Rue, Frank la. Report of the special rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. Honduras: United Nations Human Rights Council, 2011.